

Тернопільська обласна рада
Департамент освіти і науки Тернопільської обласної військової адміністрації
Фаховий коледж
Кременецької обласної гуманітарно-педагогічної академії
ім. Тараса Шевченка

*Циклова комісія трудового навчання та технологій
і образотворчого мистецтва*

ЗАТВЕРДЖУЮ
Заступник директора
з навчально-виховної роботи
Павло ЯЛОВСЬКИЙ
«01» _____ 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Орнаментальне мистецтво

Освітньо-професійний ступінь **фаховий молодший бакалавр**
Галузь знань **01 Освіта/Педагогіка**
Спеціальність **014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво)**
Освітньо-професійна програма **Середня освіта (Образотворче мистецтво)**

Кременець – 2024

Гуменюк Б. О. Орнаментальне мистецтво: робоча програма навчальної дисципліни для здобувачів фахової передвищої освіти з галузі знань 01 Освіта / Педагогіка за спеціальністю 014.12 Середня освіта (Образотворче мистецтво). Кременець, 2024. 12 с.

Розробник:

Гуменюк Богдана Олександрівна – викладач циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва Фахового коледжу КОГПА ім. Тараса Шевченка.

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії трудового навчання та технологій і образотворчого мистецтва

Протокол від «01» серпня 2024 р. № 1

Голова циклової комісії



Віталій ПИСАРЕНОК

1. Вступ

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Орнаментальне мистецтво» складена для навчання здобувачів освітньо-професійного ступеня «фаховий молодший бакалавр» відповідно до освітньо-професійної програми Середня освіта (Образотворче мистецтво) з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка за спеціальністю 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво).

Орнаментальне мистецтво є важливою частиною образотворчого мистецтва та посідає чільне місце у навчанні здобувачів фахової передвищої освіти і становленні вчителя образотворчого мистецтва. Основне завдання курсу полягає в ознайомленні і вивченні різних видів орнаментів, та застосування його в художньо-творчій мистецькій діяльності. Для цього пропонується необхідний обсяг лекційних, практичних завдань та завдань для самостійної роботи.

У результаті вивчення запропонованого матеріалу здобувачі закріплюють та вдосконалюють знання і практичні навички з композиції, рисунку, живопису, графіки.

2. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь, освітньо-професійна програма	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма здобуття освіти
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 01 Освіта	Вибіркова
Змістових модулів -3	Спеціальність 014 Середня освіта (Образотворче мистецтво)	
Загальна кількість годин – 90	Освітньо-професійна програма Середня освіта (Образотворче мистецтво)	Рік підготовки: 4-й
		Семестр
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4; самостійної роботи здобувача – 2,4.	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	8- й
		Лекції
		10
		Практичні
		46
		Самостійна робота
34		
		Вид контролю: Залік - 8-й семестр

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи становить для денної форми навчання – 62% до 38 %.

3. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни «Орнаментальне мистецтво» є засвоєння знань зі змісту орнаментального мистецтва, та використання на практиці при створенні орнаментальних структур, що обумовлені використанням технік, матеріалів, стилів орнаментів. Здатність до самостійного творчого пошуку при виконанні завдань в образотворчій діяльності.

Основні завдання курсу:

- 1) засвоєння основних понять в галузі орнаментального мистецтва: знань про зміст характеристики і історію розвитку орнаменту.;
- 2) розвиток та вдосконалення рухових функцій пальців та руки;
- 3) ознайомлення із символікою, стилями і кольоровою гамою різних орнаментальних мотивів;
- 4) набуття та вдосконалення практичних навичок при створенні орнаментальних структур;
- 5) розвиток формотворчого та образного мислення;
- 6) підвищувати культуру сприйняття здобувачів, формувати високі естетичні потреби, здібності творити за законами краси;
- 7) формування навичок у самостійній роботі над аналізом композиції декоративних творів;
- 8) формування аналітичних і проектно-творчих компетентностей, моральних якостей особистості та її естетичного виховання.

У результаті вивчення навчальної дисципліни у здобувачів фахової передвищої освіти повинні бути сформовані такі **компетентності**:

ЗК2 Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

ЗК6 Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК7 Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

СК16 Здатність розуміти основи образотворчої грамоти, аналізувати історичні етапи розвитку образотворчого мистецтва, художні твори; використовувати спеціальну термінологію; усвідомлювати значення образотворчого мистецтва у вихованні учнівської молоді.

СК17 Здатність до оволодіння методологією образотворчої діяльності й засвоєння основ художньої майстерності.

СК18 Здатність володіти академічними та сучасними техніками, прийомами та засобами рисунку, живопису, композиції.

СК 24 Здатність створювати та реалізовувати художні проекти.

Нормативний зміст вивчення здобувачами фахової передвищої освіти навчальної дисципліни «Орнаментальне мистецтво» сформульований у таких програмних результатах навчання:

РН11 Застосовувати інновації у професійній діяльності.

РН17 Уміти застосовувати у професійній та творчій діяльності художні техніки і матеріали образотворчого мистецтва та володіти основами художньої майстерності.

РН19 Виявляти здатність до створення власних художніх задумів, розробляти ескізи, проекти, виконувати та презентувати творчі роботи.

РН24 Володіти техніками оформлювального мистецтва.

4. Програма навчальної дисципліни

7 семестр

Змістовий модуль 1. Розвиток та становлення орнаменту.

Тема 1. Історія розвитку і становлення орнаменту як виду декоративного мистецтва.

Поняття «орнамент», його роль та функції. Формування загальних уявлень про етапи розвитку орнаменту. Особливості українських народних орнаментів. Творчість народних майстрів.

Тема 2. Семантика кольору та кольорові гармонії в орнаменті. Кольорове коло, наближені та контрастні кольори. Тональні градації в композиції орнаменту.

Тема 3. Зміст і структура орнаменту.

Види та класифікація орнаменту. Структурно-схематична послідовність виконання декоративних зображень.

Змістовий модуль 2. Методи і прийоми роботи з орнаментом.

Тема 4. Використання колірних моделей в орнаменті. Поєднання кольорів в теплій і холодній гамі. Використання наближених і контрастних кольорів в орнаменті.

Тема 5. Асоціативно-образне вирішення композиції в орнаменті. Виконання орнаментальної композиції на тему: «пори року». Формування відчуття кольорової гармонії.

Тема 6. Стилiзацiя рослинних, тваринних форм в орнаментах. Розробка абстрактних композицiй. Виконання пошукових ескiзiв до орнаменту з рослинних та тваринних форм.

Тема 7 Послiдовнiсть створення орнаментальної композицiї. Аналiз способiв побудови орнаментiв. Виконання ескiзу орнаменту на засвоєння його конструктивних елементiв (мотив, рапорт).

Змiстовий модуль 3. Практична робота над композицiєю орнаменту.

Тема 8. Засоби виразностi у орнаментi.

Використання виразних засобiв у композицiї орнаменту, таких як крапка, лiнiя, пляма, фактура, колiр. Виконання орнаменту з дотриманням основних композицiйних закономірностей: пропорцiї, ритм, пластика, симетрiя i асиметрiя, динамiка або статика.

Тема 9. Регiональнi особливостi орнаменту України.

Виконання орнаменту у стилiстичi одного з регiонiв краiни. Виконання пошукових ескiзiв, робота в кольорi.

Тема 10. Створення орнаменту на основi предметiв побуту.

Розробити та виконати зображення орнаменту з побутових предметiв: кухоль, чашка, тарiль, глечик, тощо.

Тема 11. Поєднання рiзних видiв орнаментiв в спiльнiй композицiї.

Виконання проекту декоративної композицiї для оформлення iнтер'єрiв освітнiх середовищ. Виконання пошукових ескiзiв в кольорi. Робота з фактурою в орнаментi.

5. Структура навчальної дисциплiни

Назви змiстових модулiв i тем	Кiлькiсть годин					
	денна форма					
	усьо го	у тому числi				
л.		сем.	п.	лаб.	с.р.	
Змiстовий модуль 1. Розвиток та становлення орнаменту.						
Тема 1. Iсторiя розвитку i становлення орнаменту як виду декоративного мистецтва.	4	2				2
Тема 2. Семантика кольору та кольоровi гармонiї в орнаментi.	6	4				2
Тема 3. Змiст i структура орнаменту. Види орнаменту.	6	4				2
Разом за змiстовим модулем 1.	16	10				6

Змістовий модуль 2. Методи і прийоми роботи з орнаментом.						
Тема 4. Використання колірних моделей в орнаменті.	6			4		2
Тема 5. Асоціативно-образне вирішення композиції.	8			6		2
Тема 6. Стилзація рослинних, тваринних форм в орнаментах.	10			6		4
Тема 7. Послідовність створення орнаментальної композиції.	10			6		4
Разом за змістовим модулем 2.	34			22		12
Змістовий модуль 3. Практична робота над композицією орнаменту.						
Тема 8. Використання виразних засобів у композиції орнаменту.	10			6		4
Тема 9. Регіональні особливості орнаменту України.	10			6		4
Тема 10. Створення орнаменту на основі предметів побуту.	10			6		4
Тема 11. Поєднання різних видів орнаментів у спільній композиції.	10			6		4
Разом за змістовим модулем 3.	40			24		16
Разом годин за навчальним планом.	90	10		46		34

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Використання колірних моделей в орнаменті.	4
2.	Асоціативно-образне вирішення композиції.	6
3.	Стилзація рослинних, тваринних форм в орнаментах.	6
4.	Послідовність створення орнаментальної композиції.	6
5.	Використання виразних засобів у композиції орнаменту.	6
6.	Регіональні особливості орнаменту України.	6
7.	Створення орнаменту на основі предметів побуту.	6
8.	Поєднання різних видів орнаментів в спільній композиції.	6
	Разом	46

7. Завдання для самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Історія розвитку і становлення орнаменту як виду декоративного мистецтва.	2
2.	Семантика кольору та кольорові гармонії в орнаменті.	2
3.	Зміст і структура орнаменту. Види орнаменту.	2
4.	Використання колірних моделей в орнаменті.	2
5.	Асоціативно-образне вирішення композиції	2
6.	Стилізація рослинних, тваринних форм в орнаментах.	4
7.	Послідовність створення орнаментальної композиції.	4
8.	Використання виразних засобів у композиції орнаменту.	4
9.	Регіональні особливості орнаменту України.	4
10.	Створення орнаменту на основі предметів побуту.	4
11.	Поєднання різних видів орнаментів в спільній композиції.	4
	Разом	34

Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти під час самостійної роботи на практичних заняттях

Оцінку «2», «незадовільно» – здобувач фахової передвищої освіти володіє елементарними теоретичними знаннями, його відповіді правильні, але недостатньо осмислені; завдання для самостійної роботи виконує на низькому рівні, з неточностями; робить помилки.

Оцінку «3», «задовільно» – здобувач фахової передвищої освіти на середньому рівні володіє теоретичними знаннями, його відповіді повні, але з деякими неточностями; здатний до виконання практичних завдань, однак не в повному обсязі, з помилками.

Оцінку «4», «добре» – здобувач фахової передвищої освіти володіє системними знаннями та здатністю до їх практичного застосування; правильно або з незначними помилками та в повному обсязі виконує практичні завдання.

Оцінку «5», «відмінно» – здобувач фахової передвищої освіти на високому рівні володіє теоретичними знаннями та здатний до їх творчого практичного використання; правильно виконує практичні завдання; активно працює над підвищенням рівня своєї професійної компетентності.

8. Методи навчання

1. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності: вступний і поточний інструктаж; усне пояснення; схематичні малюнки на дошці і на полях роботи студента; ілюстрування; демонстрування; самостійне спостереження; практична робота; творчі завдання.

2. Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: стимулювання обов'язку і відповідальності у навчанні, опора на життєвий і професійний досвід здобувачів, створення відчуття успіху у навчанні.

9. Методи контролю

Самоконтроль. Поточний контроль: тематичне оцінювання; поточні перегляди практичних завдань;

Підсумкове семестрове та річне оцінювання; підсумковий перегляд творчих робіт за семестр і за рік; залік.

10. Критерії оцінювання навчальних досягнень здобувачів фахової передвищої освіти з навчальної дисципліни «Орнаментальне мистецтво»

5 (відмінно) – ставиться тоді, коли здобувач фахової передвищої освіти володіє теоретичними знаннями та методикою послідовного виконання практичних завдань з предмету, має добру фантазію і творче мислення, може самостійно і творчо вирішувати поставлені завдання. Коли студент добре знає основні закони, правила, прийоми і засоби композиції і може правильно використати їх у своїх творчих роботах, самостійно і охайно вирішує всі навчальні і творчі завдання, передбачені навчальним планом. Приймає участь у художніх заходах і виставках.

4 (добре) – ставиться в разі розуміння теоретичного матеріалу і володіння практичними прийомами і навиками у роботі, творчим підходом до вирішення поставлених завдань. Коли він може засобами композиції відобразити зміст, настрій чи асоціативне сприйняття композиції, передати колорит, освітлення і певну фактуру. Вирішує всі навчальні, самостійні і творчі завдання, передбачені навчальною програмою, але з незначними помилками, що піддаються виправленню.

3 (задовільно) – ставиться тоді, коли здобувач фахової передвищої освіти недосконало володіє теорією та методикою роботи над композицією. Допускає ряд помилок при виконанні навчальних і самостійних завдань, які потребують доопрацювання. Не виконує творчих завдань, невміло підходить до підбору виразних засобів композиції і технічних прийомів виконання.

2 (незадовільно) – ставиться в разі не виконання здобувачем фахової передвищої освіти повного об'єму завдань, передбачених навчальною програмою, незнанням теорії та методики виконання практичних завдань з предмету.

11. Методичне забезпечення

Підручники; навчально-методичні посібники; конспекти лабораторних занять; інструкційні картки лабораторних занять; комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни; нормативні документи; ілюстративні

матеріали (зразки робіт студентів, фото, репродукції, ксерокопії, таблиці, схеми тощо).

12. Рекомендована література

Базова

1. Зайцева В. І. Практика композиції навчальний посібник для студентів закладів вищої освіти. Київ. ун-т ім. Б. Грінченка. Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2021. 116 с.
2. Кара-Васильєва Т., Чегусова З. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках «великого стилю». Київ : Либідь, 2005. 280 с.
3. Кириченко М. А., Кириченко І. М. Основи образотворчої грамоти: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Вид.2-ге перероб. і допов. Київ : Вища школа, 2002. 190 с.
4. Клименюк Т.М. Креслення, рисунок, композиція : навч. посіб. Львів : Львівська Політехніка, 2012.
5. Костенко Т. В. Основи композиції та тривимірного формоутворення : навч. - метод. посіб.: Харків: ХДАДМ, 2003. 256 с.
6. Михайленко В. Є., Яковлєв М. І. Основи композиції: геометричні аспекти художнього формотворення: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Вид.2-е. Київ : Каравела, 2008. 303 с.
7. Михайленко В.Є. Основи композиції (геометричні аспекти художнього формотворення): навч. посіб. Київ : Каравела, 2015.
8. Основи формальної композиції. Укладач канд. мист. Половна-Васильєва О.А. Дніпропетровськ : 2015. [http://repository.dnu.dp.ua:1100/upload/9fa57103c48cb387ec75061c5f0cfbe5Polovna-Vasil'yeva-O.A_OSNOVI--FORMAL'NOYI--KOMPOZICIYI.pdf]
9. Печенюк Таміла. Кольорознавство. Київ : Грані Т, 2009. 190 с.
10. Прищенко С. В. Кольорознавство: навч. посібн. для студентів ВНЗ. Київ : Альтерпрес, 2010. 351 с. (Б-ка дизайнера).
11. Урсу Н. О., Гуцул І. А. Теоретичні основи композиції : Навчально-методичний посібник для студентів ЗВО художніх та художньо-педагогічних спеціальностей. Вид. 2. Кам'янець-Подільський : Аксіома, 2018. 166 с. [<http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/7436/Ursu-N.O.-Hutsul-I.A.-Teoretychni-osnovy-kompozytsii.pdf?sequence=1&isAllowed=y>].
12. Світ української писанки : науко-популярне видання. Київ : Кондор, 2005. 96 с.
13. Селівачов М. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія). Київ, 2005. 400 с.
14. Семчук Л. Геометричні форми у вишивках Карпатського регіону. *Народознавчі Зошити. Двомісячник Інституту народознавства НАНУ.* Львів, 2002. № 43 – 44. С. 142 – 145.
15. Форми і методи композиції у контексті сучасних наукових та практичних реалій. Вижниця., 2007. 126с.

16. Шестобуз О. С. Кольорознавство : навч.-метод. посіб. Чернівці: ЧНУ, 2011. 140 с.

17. Юрченко І. Особливості візуального сприйняття орнаменту гуцульської різьби. *Народознавчі зошити. Двомісячник Інституту народознавства НАНУ*. Львів, 2009. №3-4. С.520 – 523.

18. Яремків М.Композиція: творчі основи зображення: навч. посіб. для ВНЗ 1-2 рівня акредитації. Тернопіль : Підручники і посібники, 2009. 111 с.

Додаткова

19. Антонович Є.А., Василюшин Я.В., Шпильчак В.А. Креслення: навч. посіб. / За ред.проф. Є.А. Антоновича. Львів: Світ, 2006. 512с., іл.

20. Гурська А.Мова та графіка українського орнаменту: навч. посіб. для студентів ВНЗ. Київ : Альтернативи, 2003. 144 с.

21. Поліщук А.А. Теорія та практика графіки: навч.посіб.. Київ: Ун-т ім. Б. Грінченка, 2015.

22. Селівачов М. Р.Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія): навч. посіб. для студентів ВНЗ мистецтва. Київ : Редакція вісника «АНТ», 2005. 400 с.

Інформаційні ресурси

1. Особливості композиційної структури орнаментів: веб-сайт. URL: <https://studfiles.net/preview/5453999/page:6/>

2. Види орнаментів та їх класифікація: веб-сайт. URL: https://msn.khnu.km.ua/pluginfile.php/281363/mod_resource/content/5/%D0%BB%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%8F%201.3.pdf

3. Символічне значення традиційних орнаментів українських вишитих рушників: веб-сайт. URL: <https://etnoxata.com.ua/statti/traditsiji/simvolicheskoe-znachenie-ornamentov-ukrainskih-vyshityh-rushnikov/>